

MEERJARENBELEIDSPLAN LEARN FOR LIFE 2015 - 2018

VOORAF

De vragen die voorliggen bij het maken van een beleidsplan zijn vrij simpel: waar willen we de komende periode naar toe en wat gaan we doen. Daar hebben we ons de afgelopen periode op beraden. Daarbij ging het niet alleen om strategische bespiegelingen maar ook om praktische vertalingen. Dit plan is bedoeld voor ons zelf als voor onze omgeving. Het geeft houvast voor onze activiteiten in de komende jaren en onze omgeving kan zien wat ze van ons kunnen verwachten. Toch is de toekomst geen maakbare werkelijkheid en dat betekent dat er ook ruimte moet zijn om in te kunnen spelen op actualiteiten en ontwikkelingen.

ONZE MISSIE

De missie van LEARN FOR LIFE is te bevorderen dat alle volwassenen toegang hebben tot goede leermogelijkheden opdat iedereen zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen en een actieve rol kan spelen in de samenleving. Dit in de meest brede zin.

Daarbij zal extra aandacht besteedt worden aan:

- individuen en groepen met afstand tot leren (omdat leren voor hen niet vanzelfsprekend is, omdat ze kampen met fysieke of andere beperkingen, ...)
- gebieden met afstand tot leermogelijkheden
- de non-formele volwasseneneducatie
- professionals (al dan niet betaald) die in het veld vormgeven aan een leven lang leren
- de toenemende vervlechting van landelijke en internationale ontwikkelingen rond het leren van volwassenen, waardoor activiteiten in een internationaal perspectief geplaatst kunnen worden.

Er zijn vele redenen om actief te blijven werken aan een leven lang leren. Nog steeds maakt slechts 17 % van de Nederlandse bevolking tussen 24 en 65 jaar gebruik van de leermogelijkheden die er zijn. Nog steeds is het percentage vroegtijdige schoolverlaters veel te hoog. Nog steeds is het voor ouderen extra moeilijk terug te keren in het arbeidsproces, etc.

Lifelong learning is een belangrijk instrument om mensen toe te rusten voor inzetbaarheid in de participatiesamenleving en op de arbeidsmarkt.

TERUGBLIK

Dit is het tweede meerjarenbeleidsplan van de Stichting LEARN FOR LIFE. Het eerste bestreek de periode van 2010-2016. In 2011 was de focus vooral gericht op de voortzetting en verzelfstandiging van de activiteiten van de internationale commissie van de Stichting voor Volkshogeschoolwerk met het doel dit verder uit te bouwen tot een netwerkorganisatie. In 2012 is de koers verder ontwikkeld met het besluit het Festival van het Leren over te houden. 2013 werd een jaar van continueren en de ingezette koers verder verankeren. Naast het Festival werd een druk bezochte landelijke conferentie georganiseerd naar aanleiding van het verschijnen van de lang verwachte publicatie De Geschiedenis van het Volkshogeschoolwerk. Bovendien leverde LEARN FOR LIFE in de persoon van Dennis Wacht weer een nieuw bestuurslid voor de Europese Vereniging voor Volwasseneneducatie, de EAEA. In 2014 kon dan ook inderdaad de eerste oogst van alle inspanningen binnengehaald worden: LEARN FOR LIFE is aan alle kanten meer op de kaart gezet en kan zich over een steeds groter

wordende bekendheid in het veld verheugen. Voor 2015 zou het accent moeten liggen op reflectie en heroriëntatie. Het voorliggende meerjarenbeleidplan 2015- 2018 is daar een uitdrukking van evenals de aangegane personele unie met de Nieuwe BV. Door deze samenbundeling van krachten ontstaat een krachtiger organisatie die meer zal kunnen bereiken.

In de afgelopen vijf jaren heeft LEARN FOR LIFE de ontwikkelingen in het Europees beleid ten aanzien van een leven lang leren niet alleen gevolgd , maar ook actief getracht te beïnvloeden door deelname aan diverse consultaties en conferenties (Future Forum) en door participatie in organisaties als EAEA, EUNET en EBSN. Daarnaast leverde LEARN FOR LIFE samen met anderen een belangrijke bijdrage aan verschillende Europese projecten zoals Learning Heart (2009-2011), Sowing the Learning Seeds (2010-2011), SMART(2010-2012), Vital Villages (Grundtvig workshop), I-CARE (2012-2014), SEA (2013- 2014), Tackling Poverty (2014-2015), Mehrwert Europa-Mehwert Frieden (2014-2015), EIFEL (2015) en AVA (2015-2016). Naast de belangrijke inhoudelijk input die van deze projecten uitgaat, droegen zij ook substantieel bij aan de exploitatie van de Stichting. Het eigen vermogen van de Stichting staat garant voor 50% van de exploitatiekosten, de overige 50% komt uit de verschillende projecten en activiteiten.

Hoewel we zeer tevreden zijn over wat we in de afgelopen periode bereikt hebben, moeten we ook constateren dat een aantal van onze voornemens niet of nog niet is gerealiseerd, zoals het aanboren en volgen van een nieuwe generatie educatief werkers via social media en internetcommunities, het uitgeven van meer publicaties en het samen met de EAEA en/of EUNET organiseren van een aansprekende conferentie in Nederland, het uitbouwen van de uitwisselingsprojecten en het organiseren van een internationale masterclass. Ook op het gebied van de versterking van de contacten met regionale aanbieders zijn nog de nodige slagen te maken. Het ontwikkelen en organiseren van de platformfunctie voor aanbieders in de volwasseneducatie en de verbinding met de lerende regio's en de regionale leerwerkloketten ter plekke heeft pas afgelopen jaar enige vorm gekregen.

VERANDEREND EUROPEES BELEID

Volwasseneducatie is in de afgelopen periode een essentieel onderdeel van het EU-onderwijsbeleid geworden. Dat is belangrijk voor het concurrentievermogen en de inzetbaarheid, sociale integratie, actief burgerschap en persoonlijke ontwikkeling in heel Europa (Europa 2020-strategie). Het blijft een uitdaging om kansen voor iedereen te creëren, in het bijzonder voor de meest achtergestelde groepen. Het Lifelong Learning Programma (2007-2013), en in het bijzonder het Grundtvig onderdeel heeft de rol die niet-formeel en informeel leren hierbij speelt duidelijk zichtbaar gemaakt. Volwasseneducatie is een breed terrein en omvat:

- formeel, niet-formeel en informeel leren voor het verbeteren van basics vaardigheden, het verkrijgen van nieuwe kwalificaties, bijscholing of omscholing voor de werkgelegenheid;
- deel te nemen aan sociale, culturele, artistieke en maatschappelijke leren voor persoonlijke ontwikkeling en voldoening.

Met betrekking tot leeftijd verwijst het naar alle vormen van leren die volwassenen na het verlaten van hun initiële onderwijs en opleiding volgen.

Vanaf 2010, met het aanvaarden van de Europa 2020 – strategie, heeft de Europese Commissie een aantal zogenaamde vlagschipinitiatieven geïmplementeerd:

- Youth on the Move [\[1\]](#), dat erop gericht is jongeren beter toe te rusten voor de Arbeidsmarkt door hun opleidings- en trainingsniveaus te verhogen.
- The Agenda for New Skills and Jobs [\[2\]](#), die geletterdheid als cruciaal belang ziet voor een adequate mix van (nieuwe) vaardigheden die nodig zijn voor de toekomstige arbeidsmarkt.
- The Digital Agenda for Europe [\[3\]](#), die de rol van digitale kennis en vaardigheden benadrukt voor empowerment en participatie in het digitale tijdperk.
- The European Platform against Poverty and Social Exclusion [\[4\]](#), gericht op het ontwikkelen van educatieve initiatieven voor gedepriveerde groepen om hen uit armoeden en sociale uitsluiting te bevrijden.

Daarnaast werd in 2014 Erasmus+ gelanceerd als opvolger van het Lifelong Learning Programma (waarbij tot 2020 jaarlijks meer geld vrij komt voor educatie en waarbinnen het aandeel volwasseneneducatie ook langzaam stijgt) en werkt de Europese Commissie met 32 landen samen aan de realisering van de Europese Agenda for Adult Learning door middel van een netwerk van landelijke coördinatoren (voor Nederland CINOP). Voor LEARN FOR LIFE betekende dit niet alleen een heroriëntatie op een nieuw programma, maar ook het afscheid nemen van het Europees Platform voor Internationalisering van het Onderwijs als partner en de kennismaking met haar opvolger CINOP Erasmus+. Tenslotte heeft er met de komst van de nieuwe Europese Commissie een laatste belangrijke wijziging plaatsgevonden: de volwasseneneducatie is verhuisd van DG Education, Culture and Sport naar DG Social Affairs and Employment.

VERANDERENDE POSITIE VAN NEDERLAND BINNEN EUROPA

Nederland wordt in Europa niet meer gezien als een voorloper op het gebied van een leven lang leren. Nederland is sowieso haar vooruitstrevende imago het afgelopen decennium kwijtgeraakt. Daarom is het belangrijk om de bijdragen die Nederlandse projecten leveren goed in de schijnwerpers te zetten. Naar buiten toe maakt het Nederland weer zichtbaar in de Europese arena, en naar binnen toe kunnen we tonen dat er via internationale projecten wel degelijk innovatie gerealiseerd wordt.

Het Nederlandse beleid loopt niet altijd synchroon met het Europese beleid. Europa heeft van meet af aan haar beleidsdoelen met betrekking tot een leven lang leren ruimer gedefinieerd dan Nederland. Waar Nederland zich vooral beperkt tot de beroepsgerichte educatie noemt de EU naast toeleiding naar de arbeidsmarkt ook nadrukkelijk bevordering van de civil society, integratie en bestrijding van sociale uitsluiting.

LEARN FOR LIFE stimuleert beleidsmakers, financiers en aanbieders van volwasseneneducatie zich te laten inspireren door een internationale benadering van een leven lang leren en van het leren van volwassenen in het bijzonder. Wij vinden dat het non-formele leren gezien en erkend moet worden als een belangrijk onderdeel daarvan. Een leven lang leren levert een belangrijke bijdrage aan de verdere democratisering van de samenleving, aan de emancipatie van in dit opzicht achtergebleven groepen en aan het bevorderen van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. Wij vinden dat Nederland zijn best moet doen om bij te blijven in de ontwikkeling van een hoogwaardige kennissamenleving. Wij vinden ook dat Nederland op internationaal vlak hier een toonaangevende rol moet spelen en weer een voorbeeldfunctie moet gaan vervullen.

NEDERLAND: DE PARTICIPATIESAMENLEVING EN DECENTRALISATIE VAN BELEID

In de troonrede van 17 september 2013 werd gesteld dat de klassieke verzorgingsstaat langzaam maar zeker verandert in een participatiesamenleving. "Wanneer mensen zelf vorm geven aan hun toekomst, voegen zij niet alleen waarde toe aan hun eigen leven, maar ook aan de samenleving als geheel", werd er als uitleg aan toegevoegd. Toch was dit niet de eerste keer dat het woord werd gebruikt. Wim Kok noemde in 1991 een participatiesamenleving het alternatief voor de afbrokkelende verzorgingsstaat. Ook Balkenende sprak in 2005 al over de participatiesamenleving. Een participatiesamenleving of doe-democratie is een samenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, waarbij de (landelijke) overheid geen of slechts een faciliterende rol speelt. Werken of bijdragen naar vermogen zoals dat mooi heet. Tegelijkertijd is er ook felle kritiek op dit nieuwe begrip, dat eigenlijk zou betekenen: zoek het zelf maar uit. Het zou wel eens een verhullende term kunnen zijn voor verdere "verschraling van de voorzieningen en herintroductie van de klassenmaatschappij. Een samenleving waarin je voor een fatsoenlijke oude dag afhankelijk bent van centen of familie, die dan 'participanten' moeten gaan heten". In welke richting de participatiesamenleving zich ook mag ontwikkelen, het is duidelijk dat burgers toegerust zullen moeten worden om naar vermogen te participeren. Deelname aan educatie in brede zin ligt daarin voor de hand.

Tegelijkertijd zien we dat de landelijke overheid zich steeds meer terugtrekt en het initiatief aan partijen in het veld laat. Zo zien we dat terug in beleidsnotities, ook op het gebied van educatie: *"De educatieve agenda kan alleen gerealiseerd worden door een gezamenlijke aanpak van acties binnen de regio vanuit de eigen verantwoordelijkheid van de betrokken partijen"*¹

De verantwoordelijkheden van de betrokken partijen worden als volgt worden gedefinieerd:

- de deelnemer is verantwoordelijk voor het vormgeven van zijn eigen leerloopbaan
- de docent is verantwoordelijk voor het ondersteunen van de leerloopbaan van de deelnemer
- onderwijsinstellingen zijn verantwoordelijk voor het geven van competentiegericht onderwijs en een goede aansluiting tussen vmbo-mbo-hbo
- bedrijven zijn verantwoordelijk voor de beroepspraktijkvormingsplaatsen
- gemeenten zijn verantwoordelijk voor de educatie en voor de deelnemers die zonder startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten
- de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven zijn verantwoordelijk voor de competentiegerichte kwalificatiestructuur en de erkenning van de leerbedrijven.

Als gevolg van deze ontwikkelingen zijn de arbeidsmarktregio's steeds belangrijker geworden en de wetswijziging besteding educatiemiddelen door gemeenten² sluit hier naadloos op aan.

Het betreft hier een wijziging in de Wet participatiebudget en de Wet educatie en beroepsonderwijs: per 1-1-2015 wordt een specifieke uitkering educatie ingevoerd en komt de verplichte besteding van educatiemiddelen voor gemeentes bij de regionale opleidingscentra te vervallen.

1. KOERS B. Het regionale netwerk aan zet, 2014

² Meer mogelijkheden, De transitie van educatie naar het sociaal domein. Een handreiking voor gemeenten. VNG 2014

Gemeenten kunnen straks kiezen voor meerdere aanbieders om de diverse doelgroepen te bedienen. De roc's zien zich voor de keuze geplaatst of zij al dan niet doorgaan met het aanbieden van educatieopleidingen. Omdat deze overgang goed moet verlopen is er gedurende die periode (3 jaar) zekerheid ten aanzien van budget door middel van een specifieke uitkering die wordt toegekend aan de contactgemeente binnen de arbeidsmarktregio. Door de uitkering per regio toe te kennen aan een coördinerende gemeente maakt dat er niet alleen regie gevoerd wordt op de besteding van de middelen, maar dat er ook voldoende financiële draagkracht is om zorg te dragen voor het benodigde aanbod van educatieopleidingen.

De volgende stap is het verruimen van de beleidsvrijheid van gemeenten, via het opnemen van de educatiemiddelen in het gemeentefonds – daarmee wordt de vrijheid van de gemeente optimaal. Hoewel educatiemiddelen primair ingezet dienen te worden voor opleidingen gericht op het verbeteren van de Nederlandse taal en de rekenvaardigheden (bedoeld zijn voor laaggeletterde Nederlanders en NL 2etaal voor niet-inburgeringsplichtigen) kunnen deze trajecten zowel als formeel als niet-formeel leertraject plaatsvinden, eventueel in combinatie met andere producten (vrijwilligersacademie bijvoorbeeld). Daarnaast noopt de opkomst van pc's, tablets, smartphones, en de vlucht van internet en social media tot meer structurele aandacht voor digitale kennis en vaardigheden ook in relatie tot taal en rekenen.

SPEERPUNTEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

1. LEARN FOR LIFE is een onafhankelijk platform voor lokale, regionale en nationale organisaties die actief zijn op het gebied van non-formele educatie.

Dit doel gebeurt door netwerkvorming en zoveel mogelijk in samenwerking met anderen met een zekere regelmaat ronde tafelbijeenkomsten te organiseren voor organisaties die actief zijn binnen de volwasseneneducatie voor discussie en uitwisseling over wat het Europese beleid in de Nederlandse context betekent of zou moeten betekenen.

2. LEARN FOR LIFE richt zich met name op de ondersteuning van professionals en (semiprofessionele) vrijwilligers in de niet-formele educatie ten behoeve van de groep Nederlanders die door een achterstand in educatie een zwakke positie in de samenleving hebben

Zij doet dit door de zichtbaarheid van de volwasseneneducatie te vergroten door de organisatie van het Festival van het Leren, via praktijkontwikkeling door het nemen van initiatief tot cq deelneming aan projecten, het organiseren van seminars en trainingen en en door middel van publicaties, persberichten, bijeenkomsten, campagnes, etc.

3. LEARN FOR LIFE versterkt de activiteiten in het kader van de samenwerking binnen de Rural Academy.

Zij doet dit door samenhang aan te brengen in verschillende activiteiten zoals studiedag rural ontwikkeling, het seminar Vital Villages, de actietafels en de verdere disseminatie van het I-Careproject.

4. LEARN FOR LIFE stimuleert een uitwisseling en samenwerking tussen theorie, onderzoek en praktijk binnen de volwasseneneducatie.

Zij doet dit door samen te werken met universiteiten, hogescholen, alumniverenigingen en onderzoeksinstituten.

5. LEARN FOR LIFE volgt actief het Europees en het nationaal beleid ten aanzien van de volwasseneneducatie.

Zij doet dit door het volgen van publicaties en door nationale en internationale samenwerking en netwerkvorming.

6. LEARN FOR LIFE streeft naar een verdieping van de in het veld bestaande ervaringen in het werken met Europese (beleids)documenten en projecten voor volwasseneneducatie.

Zij doet dit door zelf en in samenwerking met anderen internationale projecten te ontwikkelen en realiseren, door voorlichting te geven en te publiceren over het Nederlandse beleid in relatie tot de internationale ontwikkelingen en door lokale en regionale organisaties te stimuleren en te ondersteunen in de ontwikkeling en vormgeving van hun internationaliseringbeleid op het gebied van non-formele educatie (o.a. door het jaarlijks uitreiken van de Internationale Prijs voor het meest aansprekende internationale project) en door de effecten van internationalisering op regionaal en lokaal vlak zichtbaar te maken.

7. LEARN FOR LIFE wil de overheid, nationaal, regionaal of lokaal, aanspreken op haar regierol in het kader van de Wet Educatie Beroepsonderwijs en op de afstemming van nationaal en Europees beleid met betrekking tot een leven lang leren. Zij reageert op verzoek of handelt vanuit eigen initiatief, vertolkt daarin de stemmen in het educatieve veld, en levert nationaal en internationaal een bijdrage aan de innovatie van educatieve praktijken.

Zij doet dit door een gesprekspartner zijn voor relevante ministeries en instituties over thema's op het gebied van internationalisering en volwasseneneducatie.

8. LEARN FOR LIFE treedt op als vertegenwoordiger van het Nederlandse veld van non-formele educatie binnen Europese organisaties en netwerken op het gebied van volwasseneneducatie en een leven lang leren.

Zij doet dit door haar lidmaatschap van EAEA, EUNET en EBSN en deel te nemen aan verenigingsactiviteiten en relevante conferenties.

WAT BETEKENT DIT VOOR DE KOMENDE JAREN?

In 2015 ligt het accent op de integratie van de Nieuwe BV binnen LEARN FOR LIFE. De ronde tafelactiviteiten worden uitgebreid en er worden twee nieuwe projectaanvragen ingediend. Verder wordt er een landelijke conferentie georganiseerd met aandacht voor educatie aan laagopgeleiden. Bij het Festival van het Leren staat versterking van het draagvlak, verdere regionalisering en het aanboren van meer co-financiering centraal. LEARN FOR LIFE presenteert bovendien een nieuwe website en zal de interne situatie aanpassen aan de nieuwe situatie.

In 2016 en 2017 ligt het accent op een verder uitbouwen van de diverse activiteiten en een mogelijke verzelfstandiging van het Festival van het Leren. Versterking en verbreding van de plaatselijke en regionale activiteiten zal centraal staan. Good practices met betrekking tot de regionale educatieve planvorming zullen verder verspreid worden. Gestreefd wordt om een EAEA activiteit naar Nederland te halen en om binnen EAEA een tweejaarlijkse Willem Bax-lezing te introduceren.

Verder vraagt het bereiken en betrekken van een nieuwe generatie educatief werkers bij de activiteiten van LEARN FOR LIFE in de komende jaren extra aandacht.

Tenslotte zullen in de komende jaren het contact met bestaande partners als CINOP, UWV leerwerkloketten, KB, UNESCO en Seniorweb versterkt worden en zal het platform uitgebreid worden met mogelijk nieuwe partners als het VNG, Vrouwen van Nu, de NPCF en anderen.

